

Annotatie commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat

Van: Evert Peterse en Marc van Eck
Telefoon: 06-34 63 91 55
E-mail: m.vaneck@griffie.rotterdam.nl
Ons kenmerk: 24bb003626

Aan: Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat
Datum : 31 mei 2024
Betreft : Jaarstukken 2023
Vergadering: 5 juni 2024

1. Doel van de bespreking

De jaarstukken 2023 staan ter advisering op de agenda.

De jaarstukken zijn op 30 april 2024 gepubliceerd op de website <https://www.watdoetdegemeente.rotterdam.nl/jaarstukken2023/> echter zijn er na deze datum nog wijzigingen doorgevoerd. Het voorlopige rapport van de accountant is gebaseerd op de gewijzigde data. Omdat de website gewijzigd kan worden zonder kennisgeving is in de COR vergadering van 14 mei 2024 met de wethouder financiën afgesproken (toezegging) dat er een toelichting op deze wijzigingen komt (24bb003141). Deze brief is ontvangen op 28-05-2024 ([24bb003522](#)).

2. Voorgeschiedenis

De [begroting 2023](#) is besproken en vastgesteld in de raad van 8 en 10 november 2022. Er zijn wijzigingen vastgesteld bij de [eerste herziening](#) (4 en 6 juli 2023), en de [tweede herziening](#) (7 en 9 november 2023). In het [voorlopig rekeningresultaat 2023](#) werd er reeds een beeld geschetst. Op 14 en 15 mei hield de COR openbare hoorzittingen c.q. verantwoordingsgesprekken met wethouders Zeegers, Versnel, Struijvenberg, Buijt;

3. Proces:

Zoals aangegeven in brief [24bb002349](#) vindt de behandeling van de jaarstukken 2023 dit jaar in twee delen plaats.

Deel 1: De commissiebehandelingen en het raadsdebat over de jaarstukken exclusief uitkomsten extern onderzoek.

Deel 2: Het vaststellen van de jaarstukken (inclusief de goedkeurende verklaring van de accountant) door de raad. Dit kan echter pas plaatsvinden nadat de controle verklaring van de accountant ontvangen is. Dit zal naar verwachting aan het eind van het zomerreces zijn.

In deel 1 kan alles wat in het boekhoudkundige jaar 2023 de revue is gepasseerd worden bevestigd en besproken. Ook zal een besluit gevraagd worden over de onvermijdbare bestemmingswijziging.

4. Te bespreken stukken:

- [Aanbiedingsbrief jaarstukken 2023 \(24bb002878 met bijlage 24bb002884 en 24bb002882\)](#)
- [De verplichte Bestemmingsvoorstellen \(24bb002883\)](#)
- [Jaarstukken 2023](#)
- [Tussentijdse rapportage van bevindingen 2023 PwC Accountants 24bb003109](#)
- [Collegebrief met reactie op de tussentijdse rapportage van bevindingen 2023 van PwC \(24bb003093\)](#)
- [Beantwoording technische vragen jaarstukken 2023 \(24bb003441 met bijlagen 24bb003442, 24bb003443, 24bb003444\)](#)
- [Adviesrapport van de COR over de jaarrekening 2023 \(24bb003342\)](#)
- [Collegebrief over aanpassingen Jaarstukken 2023 \(24bb003522\)](#)

Daarbij te betrekken:

- [\[24bb002726\] Collegebrief over proces Gemeenschappelijke Regelingen 2024](#)
Om de raad meer grip te bieden op gemeenschappelijke regelingen, is afgesproken dat het college voortaan jaarlijks een procesbrief stuurt. Dit is de eerste editie. De brief bevat bijlagen per regeling. Voor de commissie MHEK zijn de regelingen MRDH, DCMR en Nieuw Reijerwaard van belang. U heeft de gelegenheid de informatie uit de bijlagen te bespreken met de verantwoordelijke wethouders.
- [\[24bb002775\] Wethoudersbrief Zeegers over proef visualisatie van \(begrotings\) indicatoren duurzaam wonen](#)
- [\[24bb002776\] Bijlage behorende bij 24bb002775 - infographic proef visualisatie van \(begrotings\) indicatoren](#)

5 Aandachtspunten

Verhouding tussen de uitgaven en de opbrengsten:

Het regulier exploitatiesaldo 2023 is € 41 miljoen negatief ([was begroot op € 0 bij tweede herziening](#)), het structureel exploitatiesaldo -0,4% ([was in begroting 2023 begroot op 0,0% en -4,1% na tweede herziening](#))

Het resultaat 2023 bedraagt € 63 miljoen euro negatief ná voorgenomen bestemmingen.

Zie voor het overzicht financiële kerngetallen op pagina 191 (van de website).

Planningsoptimisme en onderbestedingen.

Idealiter, maar vrij wel onmogelijk, sluit de begroting één op één aan op de realisatie. Grote verschillen zetten echter het financieel beheer onder druk.

Meer politiek is het belangrijk dat wat we hebben afgesproken te gaan doen ook daadwerkelijk gebeurt. Een onderbesteding binnen een programma kan betekenen dat de uitvoering goedkoper is geworden of dat er minder is gerealiseerd. Een onderbesteding kan dus aanleiding zijn voor het stellen van vragen.

Per programma kan op de tegel financiën worden geklikt voor:

- de baten (opbrengsten);
- lasten (kosten);
- reserves, zie hier een overbesteding (+) of een onderbesteding (-) (op de besteding van vooraf begrote onttrekking vanuit een reserve met een specifiek doel c.q. bestemmingsreserve)

De verklaring voor de verschillen onderaan deze pagina worden gevonden of op de tegel voortgang binnen dit programma.

Mocht de verklaring voor u niet voldoende zijn dan is er gelegenheid hier vragen over te stellen.

Op pagina 227 kunt u door het openklikken van de baten en lasten zien waar de verschillen tussen de begroting, bijgestelde begroting (1^e en 2^e herziening) en realisatie zich voordoen op concernniveau.

Op pagina 194 ziet u het verloop van de gevoteerde investeringen en in totaal € 161 miljoen minder investeringen dan geraamd.

Weerstandsvermogen gehalveerd

Door in Jaarverslag-paragrafen op de tegel weerstandvermogen en risicobeheersing (pagina 202) te klikken komt u op de pagina die gaat over de financiële risico's en de daarvoor benodigde buffer. Bij de waarde 1 is en een ingeschatte balans tussen de buffer en de financiële risico's. Dit is ook een target uit het coalitieakkoord (pagina 14). Het weerstandsvermogen is ten opzichte van jaarrekening 2022 teruggelopen van 1,51 naar 0,63. Dit betekent dat volgens onze eigen normen en berekeningen en (indien alle risico's zich voordoen) de Algemene Middelen niet toereikend zijn (63% toereikend).

De meeste risico's beschikken ook over een bestemmingsreserve, waar een deel van het risico in wordt afgedekt. Het COR-rapport gaat hier nader op in.

Geen rechtmatigheid

In het deel Jaarrekening kunt u klikken op de tegel Rechtmatigheidsverantwoording (pagina 228). Hier is te lezen dat deze niet rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens; Er zijn te veel fouten en onduidelijkheden. De rechtmatigheidsverantwoording is onderdeel van een breder risicomanagementraamwerk en zegt ons iets over de kwaliteit van het management op de aspecten van de bedrijfsvoering.

Grondexploitaties

Om inzicht te krijgen in het resultaat of de stand van zaken van de Rotterdamse grondexploitaties in de jaarrekening moet u een aantal pagina's naast elkaar bekijken:

- 1: Jaarverslag – programma stedelijke ontwikkeling – financiën (pagina 138) (kopje 2: grondexploitaties. Zie hier vooral de cijfers en de toelichting daarop.
- 2: Jaarrekening-balans-voorzieningen (pagina 220) Verliesvoorziening Grondexploitaties (hier is te zien dat de verliesvoorziening van € 68.5 mln. is toegenomen tot € 101.5 mln.)
- 3: Jaarrekening-balans-Eigen Vermogen-Vermogensspecificaties reserves (pagina 214) Zie hier onder Stedelijke ontwikkeling een aantal reserves voor tekorten in grondexploitaties (op de “i” klikken voor informatie)
- 4: Jaarrekening- balans- Voorraden (pagina 209) dit is de waardering van de bouwgronden die in de grondexploitaties zitten (BIE) en de voorziening voor de BIE gronden (onderaan), beide inclusief een toelichting. (een desinvestering is per saldo een opbrengst en een investering een kostenpost)
- 5: Jaarverslag – paragrafen- grondbeleid (pagina 193); Resultaat grondexploitatieportefeuille. (Hier is het verdienvermogen en de ontwikkeling te lezen)

Het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille bedraagt ultimo 2023 € 130,6 mln. (ultimo 2022: € 130,9 mln.).

Het verwachte eindresultaat op NCW van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt - € 54,1 mln. (ultimo 2022: € 7,9 mln.). Het verwachte eindresultaat op eindwaarde (EW) van alle projecten (positieve en negatieve resultaten) bedraagt - € 59,6 mln. (ultimo 2022: 15,7 mln.).

De verliesvoorziening ultimo 2023 bedraagt € 200,8 mln. op contante waarde (ultimo 2022: € 123,1 mln.). Op eindwaarde bedraagt de verliesvoorziening € 233,4 mln. (ultimo 2022: € 142,1 mln.). Per saldo is de verliesvoorziening toegenomen met € 77,7 mln. Deze toename komt voor € 56,7 mln. ten laste van de algemene middelen en € 21,0 mln. wordt gedekt vanuit bestemmingsreserves en toegerekende rente.

Geconcludeerd kan worden dat met het jaarverslag van 2023 er een omslag heeft plaatsgevonden en in het totaal bezien de grondexploitatieportefeuille een kostenpost is geworden in plaats van een opbrengstenpost.

Voortgang Targets

De voortgang van de vijftien collegetargets kunt u per programma onder de tegel per target teruglezen en in het overzicht op pagina 5. Hier verantwoordt het college zich over de tussendoelstellingen voor 2023, de zogenaamde mijlpalen. De rekenkamer is dieper in deze cijfers gedoken. Zij heeft gecontroleerd of de mijlpalen zijn gehaald en of de cijfers bruikbaar zijn. [Het rapport van de rekenkamer van 23 mei 2024](#). In de technische sessie op 29 mei 2024 heeft de rekenkamer hierover verteld.

Aandachtspunten MHEK

Volgorde overlegvergadering

Bij aanvang van de vergadering zal een van de COR-leden een korte toelichting geven op het COR-advies/rapport.

Gelet op de beschikbaarheid van de wethouders, wordt voorgesteld om tijdens de vergadering de volgende volgorde aan te houden:

- Klimaat en Duurzaam - Wethouder Zeegers
- Mobiliteit - Wethouder Versnel (als vervanger van wethouder Karremans)
- Haven en Economie - Wethouder Simons

Vragen aan de wethouders kunnen aan het begin van het betreffende blok gesteld worden.

Relevante programma's en paragrafen:

De voornaamste relevante begrotingsprogramma's voor MHEK zijn: Economische ontwikkeling, Energietransitie, Stedelijke ontwikkeling en Beheer van de stad (doel circulaire stad)

Enkele relevante paragrafen:

[Klimaat | Jaarstukken Rotterdam 2023](#)

[Sustainable development goals | Jaarstukken Rotterdam 2023](#)

[Verbonden partijen | Jaarstukken Rotterdam 2023](#) (Havenbedrijf en RET)

Op pagina 213 vindt u informatie over de uitnutting van de bestemmingsreserves. Door op de "I" te klikken vindt u nadere informatie over bestemmingsreserves Energietransitie (p. 218) en Duurzaamheidstransitiebudget (p. 219).